

Любов Фаріон

ІНВЕСТИЦІЇ – ГОЛОВНА ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті розглядається питання поглиблення залучення і ролі інвестицій як запоруки розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні, що особливо важливо в період трансформації економіки держави в цілому, зроблено відповідні висновки і рекомендації щодо поліпшення інвестиційного клімату.

Сьогодні від ефективності інвестиційної політики, потоку інвестицій залежать стан виробництва держави в цілому і сільськогосподарського зокрема, рівень технічної оснащеності народного господарства, можливості його структурної перебудови, вирішення соціальних та екологічних проблем. Під час економічної кризи інвестиційна діяльність в Україні значно знизилась. Проблема розвитку інвестиційного процесу нині набуває визначального характеру для виходу сільського господарства з критичного стану та забезпечення конкурентоспроможного виробництва продуктів харчування як на внутрішньому так і на зовнішньому продовольчому ринках. Численні теоретичні і практичні питання ефективності інвестицій, збільшення інвестиційних потоків, динаміка розвитку інвестиційного процесу вивчалися і нині досліджуються багатьма зарубіжними і вітчизняними вченими. Значний внесок у розвиток державного регулювання інвестиційного процесу належить зарубіжним економістам Д. Кейнсу, Є. Хансену, Л. Гітману а також українським дослідникам – І. Бланку, В. Федоренку, Б. Губському, В. Лагутіну, А. Морозу та ін.

Метою статті є пошук основних факторів привабливості інвестиційного капіталу і виявлення впливу інвестиційної діяльності на розвиток та інтенсифікацію сільськогосподарського виробництва.

Різкий спад інвестиційної діяльності в сільському господарстві останніми роками відбувається на фоні стійкого погіршення умов і результатів виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств. Внаслідок різкого скорочення інвестиційних ресурсів, обсяги яких не забезпечують не тільки розширеного, а й простого відтворення основних фондів, зменшуються обсяги виробництва, знижується його прибутковість і рентабельність. Скорочення грошових надходжень підприємств і централізованих капітальних вкладень, невідповідні відновлюваним потребам амортизаційні відрахування також негативно вплинули на інвестиційну діяльність в сільському господарстві [4:8]. Аграрний сектор економіки України разом з усіма ланками АПК забезпечує майже третину ВВП, зайнятість майже 30% працюючого населення, коло 95% товарів масового вжитку, потребує такої державної політики, яка б забезпечила привабливість інвесторам. АПК України в нинішній час потребує значних інвестиційних надходжень. В сучасних умовах обсяги внутрішніх капіталовкладень різко зменшились, дієвий механізм нагромадження внутрішніх інвестиційних ресурсів відсутній, а тому необхідно активізувати інвестиційні ресурси в агробізнесі за рахунок зовнішніх джерел [7:53-57].

Проблема розвитку інвестиційного процесу сьогодні набуває визначального характеру для виходу сільськогосподарства з критичного стану. Необхідне системне оновлення і розвиток матеріально-ресурсних засобів. Лише на основі державної інвестиційної політики можливе здійснення техніко-технологічного процесу, переходу на інноваційну модель сільськогосподарського виробництва. Аграрний інвестиційний процес в Україні за останні роки має складний характер динаміки обсягів інвестицій. За 15 років економічної кризи матеріально-ресурсний потенціал аграрного сектора економіки значно скоротився. Майже у два рази зменшилась кількість тракторів, зернозбиральних комбайнів, іншої сільськогосподарської техніки. Це призвело до різкого спаду виробництва сільськогосподарської продукції, зниження його ефективності.

Для того, щоб покращити ситуацію необхідно здійснити нарощування інвестицій в основний капітал, бо значне скорочення інвестицій в основний капітал призвело до від'ємного балансу списання і поповнення машинного парку тракторами, зернозбиральними комбайнами та іншою технікою і сільськогосподарським інвентарем. Починаючи з 1990 року внаслідок фізичного зношення сільськогосподарські підприємства України списали 250 тис. тракторів, майже 55 тис. зернозбиральних комбайнів, десятки тисяч одиниць іншої сільськогосподарської техніки. Через різке зниження платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників практично зупинилось придбання нової техніки. За останні 5 років придбано лише 25 тис. тракторів і 6 тис. зернозбиральних комбайнів. За цей же період у кілька десятків разів скоротився випуск тракторів та інших технічних засобів. Що стосується будівництва виробничих приміщень, то і тут ситуація склалась дуже несприятливо. З кожним роком скорочуються обсяги будівництва виробничих приміщень [5:66-72].

З процесом ринкової трансформації аграрного сектора тісно пов'язаний стан залучення іноземних інвестицій. Опитування іноземних інвесторів показало, що готовність вкладати свій капітал в сільське господарство України вони тісно пов'язують зі створенням сприятливих ринкових умов у галузі. За їх оцінками приплив іноземного капіталу в аграрний сектор України залежить від трансформації галузі, насамперед у сфері власності на землю та майно.

Основним напрямом реалізації інвестиційної привабливості аграрного сектора є ринкова трансформація земельних відносин, що включає: приватизацію, оренду, заставу, купівлю-продаж, успадкування, дарування, обмін земельних ділянок, реєстрацію прав власності на землю. Ці трансакції із землею мають велике значення для іноземних інвесторів у контексті гарантування права власності на вкладені інвестиції, забезпечення їх окупності. Важливим напрямом формування ринкових земельних відносин і підвищення їх привабливості для іноземних інвесторів є включення землі в економічний обіг. Цей процес розпочався у 2000 році після паювання землі та видачі земельних сертифікатів. У 2001-2004 роках право власності на землю переуступили майже 714 тис. селян або 10% власників земельних паїв, у тому числі шляхом успадкування (84%), дарування (14%), прямого продажу і обміну (2%) [8:29].

Для забезпечення функціонування земельного ринку і врахування інтересів іноземних інвесторів необхідно здійснити низку таких заходів:

- створити бази відкритої інформації про умови ринку землі, кількість та якість земельних ділянок, ціни на них;
- забезпечити відкритість і прозорість операцій з купівлі-продажу земельних ділянок на відкритих торгах;
- визначити способи купівлі-продажу земельних ділянок;
- впроваджувати обов'язкову реєстрацію операцій із земельними ділянками та ведення відповідного загальнодержавного реєстру.

Реалізація вказаних заходів сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості аграрного сектора, збільшенню залучення в галузь іноземних інвестицій [3:125-131]. У формуванні і реалізації інвестиційної політики в сільському господарстві України, як основи розвитку інтенсифікації галузі, її техніко-технологічного переоснащення вирішального значення набуває застосування прогресивних ресурсозберігаючих технологій, спрямованих на забезпечення конкурентоспроможного на внутрішньому і зовнішньому аграрних ринках вітчизняного виробництва [2:54-57].

Основними чинниками, які негативно впливають на інвестиційний клімат і зумовлюють високий ризик іноземного інвестування підприємств в Україні, є надто залежний і непослідовний характер ринкового реформування економіки; правова, економічна і політична нестабільність; недосконалі фінансово-кредитна і податкова системи; відсутність ринку землі.

Для іноземних інвесторів особливе значення має визначення пріоритетів інвестиційної діяльності та вибір її найефективнішого напрямку. Вони проводять свої комплексні дослідження економічного розвитку нашої країни. Пріоритетним напрямом структурної перебудови у сфері матеріального виробництва є АПК. Для залучення іноземних інвестицій в сільське господарство найбільше значення мають двосторонні зв'язки та домовленості із зарубіжними інвесторами, які ґрунтуються на взаємовигідних для сторін відносинах, здійснюються без посередників, а тому можуть забезпечити основну частину залучених в сільське господарство кредитних ресурсів. Залучення іноземних кредитів у сільське господарство має суттєве значення для покриття дефіциту інвестиційних ресурсів товаровиробників. Україна може розраховувати на значні за обсягом іноземні інвестиції лише у тому разі, коли будуть створені сприятливі умови для інвестування [1:71-73].

Розв'язати інвестиційну проблему в сільському господарстві необхідно негайно, бо її зволікання може призвести до повної втрати технічного потенціалу. Вже більше 10 років не оновлюється машинно-тракторний парк галузі. Строки експлуатації основної маси наявної техніки перевищують нормативні у 2-3 рази і більше [6:66-69]. Для того, щоб ситуація покращилась необхідні прямі державні інвестиції у великих обсягах, які мають бути спрямовані на підтримку селекції у насінництві і тваринництві, розвиток соціальної сфери села інфраструктури.

Дуже важливо відрегулювати економічні відносини у державі так, щоб вони забезпечили еквівалентний обмін між сільським господарством та іншими галузями економіки, через механізм розподільних відносин забезпечити однакову прибутковість виробництва у різних галузях і продуктових комплексах АПК.

Державна політика щодо формування інвестиційного капіталу потребує докорінних змін. Її необхідно проводити на якісно вищому рівні по таких напрямках:

- заходи інвестиційної політики повинні сприяти активізації й ефективнішому використанню факторів привабливості, а саме заходи з поліпшення інвестиційного капіталу; зростання платоспроможності регіонів;
- розробити інвестиційну стратегію регіонів;
- з метою підвищення конкурентоспроможності регіонів і сприяння розвитку бізнесу провести аналіз конкурентних переваг суб'єктів господарювання кожного регіону і визначити напрямки активізації.

Кожен інвестор зацікавлений у надійності та ефективності власних вкладень, а тому необхідно враховувати інтереси інвесторів [5:66-72]. Для того, щоб активніше залучати іноземні інвестиції треба в першу чергу визначити пріоритети у розвитку АПК. Для цього слід:

- інтенсивно розвивати виробництво сільськогосподарської техніки, інвентаря;
- налагодити випуск обладнання для галузей харчової, переробної промисловості, яке б відповідало світовим стандартам;
- впроваджувати високопродуктивні технології утримання та відгодівлі худоби і вирощування сільськогосподарських культур;
- налагодити випуск найновіших ефективних засобів захисту рослин і тварин, впроваджувати новітні технології на підприємствах переробної і харчової промисловості.

Література

1. Бурковський І.Д., Іртишева І.О. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку аграрного виробництва. / Економіка АПК. 2005. - №12. - С.71-73. 2. Вітков М.С. Розвиток інвестиційної політики в сільському господарстві України. - Економіка АПК, 2005. - №1 - с.54-57. 3. Гайдучий А.П. Інвестиційна привабливість ринку землі в Україні. - Економіка АПК. - 2005. - №8 - С.125-131. 4. Зотько Н.Ю. Формування інвестиційних ресурсів у галузях економіки Житомирщини. - Економіка АПК, 2005. - №4 - С.81-85. 5. Кищенко П.Ф., Москаленко А.М., Інвестиційний капітал в АПК: тенденції і напрями поліпшення. - Економіка АПК. - 2005. - №10 - С.66-72. 6. Кісіль М.І. Тенденції і напрями активізації аграрного інвестиційного процесу. - Економіка АПК, 2002. - №4 - С.66-69. 7. Нестерчук Ю.О. Пріоритетний характер інвестицій у спільні підприємства аграрної сфери економіки. / Економіка АПК, 2000. - №5 - С.53-57. 8. Федоров М.М. Організаційно-економічні передумови формування ринку земель сільськогосподарського призначення. - Економіка АПК, 2003. - №1 - С.29.

Ljubov Farlyon

INVESTMENTS ARE ADVANCE OF DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN UKRAINE

The question of revival of bringing in and role of investments as mortgages of development of agricultural production in Ukraine is examined in the article, that it is especially important in the period of transformation of economy of the state on the whole, the proper conclusions and recommendations are done in relation to the improvement of investment climate.